

Sygn. akt V ACa 748/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 stycznia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – V Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Katarzyna Przybylska
Sędziowie:	SA Teresa Karczyńska - Szumilas (spr.) SA Mariusz Wicki
Protokolant:	stażysta Ewelina Gruba

po rozpoznaniu w dniu 4 stycznia 2018 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa T. G.

przeciwko Skarbowi Państwa - (...) Zarządowi (...)
w B.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w B.

z dnia 16 marca 2015 r., sygn. akt I C 756/12

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w B., pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Na oryginale właściwe podpisy.

Sygn. akt VACa 748/17

UZASADNIENIE

Powód T. G. domagał się zasądzenia od Skarbu Państwa - (...) Zarządu (...) w B. kwoty 391.140 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 10 sierpnia 2012r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że łączyła go z pozwanym umowa dotycząca wykonania przez powoda opracowania studialnego zagospodarowania kompleksu (...) (...) w N., za który należy mu się umówione wynagrodzenie. Powód wykonał dzieło w umówionym terminie i w należyty sposób, zaś oświadczenie pozwanego o odstąpieniu od umowy nie odniosło żadnego skutku prawnego.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwany wskazał, że powód nie wykonał zobowiązania, pozostawał w zwłoce, zaś pozwany wykorzystał umowne uprawnienie do odstąpienia od umowy przewidzianej w § 9 ust 2b umowy.

Wyrokiem z dnia 16 marca 2015r. Sąd Okręgowy w B. oddalił powództwo oraz obciążył powoda kosztami postępowania.

Sąd Okręgowy ustalił, że strony w trybie zamówienia publicznego zawarły w dniu (...) strony umowę, w której powód zobowiązał się do wykonania opracowania studialnego zagospodarowania kompleksu w zakresie (...) (...) w N.. W § 1 umowy określono jej przedmiot, w tym konieczność uzyskania pozytywnych uzgodnień i opinii opracowania studialnego, wskazanych w § 1 pkt 3 podmiotów oraz uzyskania niezbędnych sprawozdań opinii, uzgodnień, decyzji i opracowań w zakresie wynikającym z obowiązujących przepisów (§1 pkt 2). Strony określiły termin realizacji zamówienia na 140 dni kalendarzowych od dnia podpisania umowy oraz wynagrodzenie powoda w łącznej wysokości 391.140 zł. W § 9 umowy wskazano, że pozwany może odstąpić od umowy w sytuacji, gdy powód narusza w sposób podstawowy postanowienia umowy, do których zaliczono między innymi przekroczenie przez wykonawcę terminu określonego w § 2 ust 1 umowy o 30 dni kalendarzowych dla każdego elementu. W § 11 ust 2 umowy określono, że wszelkie ustalenia i zmiany pomiędzy stronami mogą być dokonywane jedynie za zgodą obu stron, wyrażoną na piśmie w formie aneksu do umowy pod rygorem nieważności.

W dniu 29 listopada 2011r. odbyła się pierwsza narada techniczna z udziałem przedstawicieli stron, podczas której omówiono sposób realizacji umowy. Ustalono, że powód dokona wizji lokalnej obiektów, których dotyczyła umowa i opracuje harmonogram prac. Powód 5 grudnia 2011r. przedstawił pozwanemu harmonogram prac, wskazując 27 marca 2012r. jako termin przekazania przedmiotu zamówienie; nie przeprowadził natomiast wizji lokalnej. Powód wskazał, że postanowił dokonać zmiany w terminach przeprowadzanych prac projektowych i że po konsultacjach z urbanistą, uznał, że prowadzenie wizji lokalnej bez wytworzenia koncepcji jest bezcelowe. W dacie udzielania powyższej odpowiedzi powód nie dysponował mapami terenu, którego dotyczyła umowa, nie ustalił również uzyskanie jakich, oprócz wskazanych w § 1 pkt 3 umowy, sprawozdań opinii, uzgodnień, decyzji i opracowań w zakresie wynikającym z obowiązujących przepisów jest niezbędne dla wykonania umowy.

Pozwany w toku postępowania przetargowego wskazał, że za niezbędne uważa dokonanie uzgodnień opracowania studialnego zarówno ze stroną (...) (użytkownik, (...), (...), (...)) jak i stroną cywilną (uzyskania promesy na dostawę projektowanych mediów).

Powód faksem z 9 stycznia 2012r. zwrócił się do pozwanego o wydanie map zasadniczych w skali 1:500 oraz map ewidencyjnych w skali 1: (...) dla terenu kompleksu (...) (...) przeznaczonego pod planowaną inwestycję, zaś faksem z 10 stycznia 2012r. o wydanie dokumentacji. Pozwany w dniu 19 stycznia 2012r. przekazał powodowi wydruki z numerycznych map sytuacyjno wysokościowych w skali 1:500, zaś w dniu 23 stycznia 2012r., część dokumentów o dostarczenie, których powód wnosił i wskazał, do kogo powód powinien się zwrócić o udostępnienie pozostałych dokumentów.

Faksem z 20 stycznia 2012r. powód zwrócił się do pozwanego o wydanie map w skali 1: (...), 1: (...) lub 1: (...) dla terenu kompleksu (...) (...) oraz o wypożyczenie aktualnego operatu wodno – prawnego dotyczącego tego kompleksu, przy czym z treści pisma wynika, że powód wnosił o wydanie map dotyczących kompleksu (...) (będącego przedmiotem umowy). Kolejnym faksem z 24 stycznia 2012r. powód zwrócił się do pozwanego o przekazanie w wersji elektronicznej wcześniej przesłanych map papierowych, które zostały przekazane powodowi w dniu 2 lutego 2012r.

W toku wykonywania umowy strony ustaliły, że powód w terminie do 15 lutego 2012r. prześle pozwanemu wstępne wersje studialne zagospodarowania kompleksów (...) w formie elektronicznej z uwzględnieniem uwag przekazanych podczas narady; opracowania te zostały przesłane 20 lutego 2012r., jednak były one niekompletne.

Pismami z dnia 5 marca 2012r. powód zwrócił się do Szefa (...) w B., (...) (...) (...), (...) w B. o udzielenie informacji, czy przedmiotowe opracowanie projektowe wymaga uzgodnienia ze wskazanymi podmiotami, zaś pismami z 8 i 12

marca 2012r. do powoda z prośbą o zawarcie aneksu do umowy, przedłużającego termin wykonania zobowiązania o czas potrzebny do uzyskania wskazanych uzgodnień, na co pozwany nie wyraził zgody. Pomimo kolejnych wniosków powoda o przedłużenie terminu wykonania umowy pozwany wskazał, że termin do wykonania umowy upłynął 23 marca 2012r., a przekroczenie terminu wykonania umowy o 30 dni może skutkować odstąpieniem od umowy.

Faksem z 21 kwietnia 2012r. pozwany jednostronnie określił termin wykonania opracowania na 31 maja 2012r.

W dniu 25 maja 2012r. o godzinie 9.38 powód wysłał do pozwanego faks z informacją o wykonaniu zadania i wnioskiem o dokonanie odbioru opracowania w dniu 3 maja 2012r. W dniu 29 maja 2012 r. o godzinie 7.43 powód złożył w siedzibie pozwanego dokumentację będącą przedmiotem umowy oraz zwrócił wypożyczone materiały. Pismem datowanym na 22 maja 2012r. pozwany odstąpił od umowy z uwagi na przekroczenie terminu jej wykonania o ponad 30 dni. Pismo zawierające oświadczenie o odstąpieniu od umowy zostało nadane pocztą 23 maja 2012r. i wpłynęło do powoda w dniu 31 maja 2012r. Ponadto w dniu 25 maja 2012r. o godzinie 9.48 pozwany przesłał zeskanowany dokument na adres mailowy powoda. W dniu 29 maja 2012r. pozwany w odpowiedzi na złożenie dokumentacji poinformował powoda o odstąpieniu od umowy w dniu 23 maja 2012r. Ponadto w dniu 30 maja 2012r. pozwany przesłał do powoda kolejne pismo zawierające w swojej treści oświadczenie o odstąpieniu od umowy, które wpłynęło do powoda w dniu 1 czerwca 2012r. Pozwany odesłał powodowi dostarczone opracowanie nie dokonując jego odbioru i nie zapoznając się z jego treścią.

W dniu 2 lipca 2012r. pozwany wezwał pozwanego (winno być powoda) do zapłaty kary umownej, zaś powód w dniu 10 lipca 2012r. wystawił fakturę dotyczącą wynagrodzenia za wykonanie umowy. W dniu 19 lipca 2012r. pozwany ogłosił ponowne postępowanie przetargowe na wykonanie opracowania studialnego zagospodarowania kompleksu (...) (...) w N..

Sąd Okręgowy uznał za częściowo wiarygodne przesłuchanie powoda T. G., nie dając wiary jego twierdzeniom, że umowa nie została wykonana w terminie z przyczyn leżących po stronie pozwanego, a w szczególności, że już od dnia zawarcia umowy zwracał się on do pozwanego o dostarczenie map, bez których nie można było wykonać 70% zadania, że inwestor zmieniał zakres zadania, i że maile z dnia 30 maja 2012r. i 25 maja 2012r. i 29 maja 2012r. zostały podrobione.

Jak wynika z korespondencji stron powód po raz pierwszy zwrócił się o mapy dopiero w dniu 9 stycznia 2012r., a więc dwa miesiące po podpisaniu umowy, zaś z wcześniejszej korespondencji stron nie wynika, aby powód domagał się wydania map. Również z treści umowy jednoznacznie nie wynika obowiązek wydania map zaraz po podpisaniu umowy. Nie poparte żadnymi wiarygodnymi dowodami są również twierdzenia powoda, że pozwany zmieniał zakres umowy. Biorąc pod uwagę fakt, że zgodnie z § 11 ust 2 umowy stron wszelkie ustalenia i zmiany mogły być dokonywane wyłącznie w formie pisemnego aneksu pod rygorem nieważności trudno uznać za wiarygodne, że powód wyraziłby zgodę na zmianę zakresu umowy bez stosownego aneksu. Powód wykonywał różnorodne czynności mające na celu uwzględnienie uwag strony pozwanej co do przygotowywanego opracowania, która zgłaszała szereg zastrzeżeń odnośnie przydatności przygotowanego opracowania podczas kolejnych narad technicznych, jednak brak jest podstaw do uznania, że czynności te stanowiły nowe elementy zadania nie mieszczące się w pierwotnym zakresie umowy.

Za dowód sfalszowania wskazanych maili nie mogą być natomiast uznane załączone przez powoda przykłady możliwości dokonania fałszerstwa takich wydruków, albowiem istnienie możliwości sfalszowania dokumentu nie przesądza o tym, że zdarzenie takie faktycznie miało miejsce.

Sąd Okręgowy uznał za wiarygodne przesłuchanie przedstawiciela powoda M. P., albowiem było ono logiczne i spójne oraz znalazło potwierdzenie w przeprowadzonych w sprawie dowodach z dokumentów oraz zeznaniach świadków R. T., R. J., A. Z., I. Ś., B. P., Z. O. i M. G..

Za częściowo wiarygodne Sąd I instancji uznał zeznania świadka P. G., albowiem nie zasługują na wiarę twierdzenia świadka, że pozwany wbrew obowiązkowi nie dostarczył powodowi map zaraz po podpisaniu umowy oraz zmieniał zakres umowy, jako nie poparte żadnymi wiarygodnymi dokumentami. Niewiarygodne są również twierdzenia

świadka, że ze strony pozwanego padła propozycja przedłużenia terminu wykonania umowy do dnia 31 maja 2012r., jako sprzeczne z zeznaniami świadka B. P., który zaprzeczył, aby to on proponował przedłużenie terminu wykonania umowy. W piśmie z 21 kwietnia 2012r. powód jednocześnie wprost napisał: „ustalamy termin oddania uzgodnionych opracowań na dzień 31.05.2012” i brak jest w jego treści odwołania do jakichkolwiek uzgodnień z pozwanym, co świadczy o tym, że ich nie było.

Sąd Okręgowy uznał za wiarygodne zeznania świadków D. L., J. P., M. R., którzy jednak nie posiadali dostatecznej wiedzy odnośnie warunków i zakresu umowy stron, a w swoich zeznaniach wskazali wyłącznie swoją subiektywną ocenę co do przyczyn opóźnienia realizacji umowy. Jednocześnie informacje dotyczące zakresu zadania do wykonania i czynności z tym związanych uzyskiwali oni wyłącznie od powoda, zatem ich zeznania w dużej mierze stanowią odzwierciedlenie tego co przekazał im powód.

Za wiarygodne Sąd Okręgowy uznał także zeznania świadków R. T., R. J., A. Z., I. Ś., B. P., Z. O. i M. G., które pozostawały wewnętrznym spójne i logiczne oraz potwierdzają się wzajemnie. W toku procesu powód zakwestionował autentyczność przedstawionego przez powoda wydruku wiadomości mailowej (k. 282), twierdząc, że nigdy takiej wiadomości nie otrzymał, natomiast potwierdzenie odbioru wiadomości datowanej na 30 maja 2012r. dotyczy wiadomości z 29 maja 2012r. W ocenie Sądu Okręgowego brak jest jakichkolwiek wiarygodnych dowodów wskazujących na to, że wskazany wydruk może być sfałszowany, zaś fałszerstwo takie byłoby działaniem całkowicie nieracjonalnym. Jak wynika z treści wydruku wiadomość została wysłana 25 maja 2012r. o godzinie 9.48 a więc 10 minut po wysłaniu przez powoda faksu z informacją o zakończeniu prac i propozycją przeprowadzenia odbioru 31 maja 2012r. (k110). W sytuacji gdyby pozwany rzeczywiście sfałszował tę wiadomość wpisałaby jako datę jej wysłania datę wcześniejszą niż data otrzymania informacji o zakończeniu prac np. 23 maja 2012r. tj. dzień w którym wysłano pocztą oświadczenie o odstąpieniu od umowy. W ocenie Sądu Okręgowego treść wiadomości z 25 maja 2012r. oraz data i godzina jej wysłania wskazują na to, że stanowiła ona wyłącznie odpowiedź na faks powoda z 25 maja 2012r. z godziny 9.38, którą pozwany wysłał, albowiem z treści faksu zyskał informację, że pismo z oświadczeniem o wypowiedzeniu umowy nie dotarło do powoda.

W ocenie Sądu I instancji dowody z dokumentów stanowią wiarygodny dowód treści umowy łączącej strony i korespondencji prowadzonej przez strony w związku z realizacją umowy, a także terminów dokonywania czynności. Sąd Okręgowy wyjaśnił, że oddalił wniosek powoda o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność tego, że dokumentacja wydana pozwanemu w dniu 29 maja 2012r. została wykonana zgodnie z umową i nie miała wad istotnych uniemożliwiających jej odbiór oraz o przeprowadzenie dowodu z dokumentacji projektowej będącej przedmiotem umowy stron, albowiem przeprowadzenie tych dowodów było zbędne dla rozstrzygnięcia, skoro zasadnicze znaczenie dla tego rozstrzygnięcia miały kwestie zachowania przez powoda terminu do wykonania umowy i skuteczności oświadczenia pozwanego o odstąpieniu od umowy, zaś o cena tych aspektów sprawy nie wymagała badania ewentualnych wad dzieła.

Mając na względzie powyższe okoliczności Sąd Okręgowy uznał żądanie powoda za bezzasadne. Wskazał Sąd Okręgowy, że okolicznością bezsporną w sprawie był fakt zawarcia przez strony umowy na mocy, której powód zobowiązany był do wykonania opracowania studialnego zagospodarowania kompleksu (...) (...) w N.. Zgodnie z umową dzieło miało zostać wykonane w terminie 140 dni od dnia zawarcia umowy tj. do dnia 27 marca 2012 r. Okolicznością bezsporną było również to, że powód we wskazanym terminie dzieła nie wykonał. Dla oceny zasadności żądań powoda konieczne było ustalenie, czy uchybienie terminowi wykonania zobowiązania przez powoda nastąpiło z przyczyn, za które odpowiedzialność ponosi pozwany czy też powód oraz czy pozwany dokonał skutecznego wypowiedzenia umowy.

W ocenie Sądu Okręgowego wyniki postępowania dowodowego wskazują na to, że przyczyną niewykonania dzieła przez powoda w umówionym terminie były okoliczności przez niego zawinione. Wbrew twierdzeniom strony powodowej brak jest podstaw do uznania, że pozwany z opóźnieniem dostarczył powodowi mapy niezbędne do wykonania dzieła. Treść umowy łączącej strony nie wskazuje jednoznacznie na to, że pozwany był zobowiązany dostarczyć powodowi mapy i inne materiały niezbędne do wykonania dzieła natychmiast po podpisaniu umowy. Mapy

były niezbędne do wykonania dzieła, ale pozwany był zobowiązany do dostarczenia mu tych map dopiero po wskazaniu przez powoda jakie mapy są mu potrzebne do wykonania dzieła, zaś z dokumentów wynika, aby do dnia 9 stycznia 2012r. powód zwracał się do pozwanego o dostarczenie map.

Zestawienie powyższych okoliczności z treścią zeznań świadka P. G. i powoda z których wynika, że mapy były potrzebne do wykonania około 60%-70% dzieła, prowadzi do wniosku, że podjęcie działań zmierzających do ich uzyskania po upływie 63 dni od dnia podpisania umowy, a więc w chwili gdy minęło 45% czasu przeznaczanego zgodnie z umową na wykonanie dzieła, czyniło mało prawdopodobnym dotrzymanie terminu wykonania zobowiązania. Ponadto na skutek mało precyzyjnych informacji powoda upłynęło kolejnych 24 dni zanim powód otrzymał od pozwanego mapy w wersji elektronicznej. Powód jako profesjonalista, deklarujący w toku postępowania przetargowego posiadanie niezbędnej do wykonania dzieła wiedzy i doświadczenia, powinien był czynić starania o udostępnienie mu niezbędnych do wykonania dzieła materiałów, zaś fakt, iż tego nie uczynił odpowiednio wcześniej obciąża go odpowiedzialnością za skutki z tym związane.

Wyniki postępowania dowodowego wskazują również na to, że powód dopiero w dniu 10 stycznia 2012r. zwrócił się do pozwanego o dostarczenie szeregu dokumentów i materiałów niezbędnych do wykonania dzieła oraz nie dają podstaw do uznania, że pozwany w toku realizacji umowy zmodyfikował przedmiot umowy, co przedłużyło czas niezbędny do jej wykonania, skoro zgodnie z § 11 ust 2 umowy wszelkie zmiany treści umowy były dopuszczalne tylko w drodze aneksu w formie pisemnej pod rygorem nieważności. Gdyby przyczyną przedłużenia czasu wykonania umowy była zmiana zakresu umowy powód niewątpliwie domagałby się zawarcia stosownego aneksu lub oddał dzieło odpowiadającej pierwotnemu zakresowi umowy. Powód podnosił również, że nie był w stanie wykonać dzieła z zachowaniem umownego terminu, albowiem podczas realizacji umowy okazało się, że przygotowane opracowanie wymaga dodatkowych uzgodnień, czego nie potwierdziły wyniki postępowania dowodowego. Już na etapie postępowania przetargowego pozwany wskazał, że opracowanie studialne będące przedmiotem umowy wymaga uzgodnień między innymi z (...) (...) (...) ((...)) .

Sąd Okręgowy wskazał także, że w toku postępowania ustalono, że pozwany błędnie poinformował powoda o konieczności dokonania uzgodnień z Szefem (...) (...) w B. w sytuacji gdy z uwagi na lokalizację obiektu uzgodnienie powinno być dokonywane z Regionem (...) (...) w K.. Uchybienie pozwanego w tym względzie spowodowało niewątpliwie pewne opóźnienie w uzyskaniu niezbędnych do wykonania dzieła uzgodnień, jednak z uwagi na to, że wszystkie uzgodnienia dokonywane były w tym samym okresie czasu, nie wpłynęło to w żaden sposób na termin wykonania dzieła przez powoda.

Prowadzona przez powoda z pozwanym korespondencja dotycząca określenia klauzuli niejawności poszczególnych elementów dokumentacji również nie wpłynęła na termin wykonania dzieła albowiem była zbędna, skoro już na etapie postępowania przetargowego pozwany udzielał odpowiedzi na pytanie dotyczące klauzuli niejawności. Mając na względzie powyższe okoliczności Sąd Okręgowy uznał, że przyczyną niewykonania zobowiązania w terminie określonym w umowie były błędy i zaniechania powoda, który jako profesjonalista deklarujący posiadanie wiedzy i doświadczenia niezbędnego do wykonania dzieła najpierw przez okres około 2 miesięcy w sposób opieszale wykonywał zadanie, a w okresie późniejszym, działając pod presją czasu przygotowując dzieło popełnił różnorodne błędy, które spowodowały konieczność wprowadzania korek do dokumentacji i opóźniły wykonanie dzieła. Okoliczności te spowodowały, że powód popadł w zwłokę, co uzasadniało wypowiedzenie przez pozwanego umowy.

Wskazując na przepis art. 492 zd. 1 k.c oraz § 9 umowy Sąd Okręgowy podkreślił, że termin do odstąpienia od umowy w wypadku naruszenia w sposób podstawowy jej postanowień, do których zaliczono przekroczenie przez wykonawcę terminu określonego w umowie o 30 dni kalendarzowych dla każdego z elementu umowy, nie został wprawdzie określony w niej poprzez wskazanie konkretnej daty, jednak został on oznaczony w sposób umożliwiający jego jednoznaczne określenie (170 dni kalendarzowych po jej zawarciu – 27 kwietnia 2012r.).

Powód nie wykonał zobowiązania w umówionym terminie, zatem pozwany poczynając od tego momentu był uprawniony do odstąpienia od umowy. Z uprawnienia tego pozwany skorzystał 22 maja 2012 r. odstępując pismem

datowanym na ten dzień od umowy. Pismo to zostało przesłane powodowi pocztą 23 maja 2012r., a ponadto przesłano je w formie elektronicznej wraz z mailem z 25 maja 2012r. W ocenie Sądu Okręgowego okoliczności sprawy wskazują, że powód otrzymał tę wiadomość i następnie unikał odbioru wysłanego pocztą oświadczenia o odstąpieniu od umowy, o czym świadczy fakt, że wcześniejsza i późniejsza korespondencja stron przesyłana pocztą docierała do adresata w ciągu 2-3 dni. Okoliczności te, w ocenie Sądu I instancji, wskazują na to, że powód otrzymał wiadomość mailową o odstąpieniu od umowy i unikał odebrania pisma wysłanego pocztą do czasu dostarczenia do siedziby pozwanego dzieła. Wskazuje na to również fakt, że w faksie powoda z 25 maja 2012r. powód informował pozwanego o wykonaniu dzieła i proponował przeprowadzenie spotkania odbiorowego na 31 maja 2012r., zaś brak w nim informacji o wysłaniu dzieła do siedziby powoda. Powód w ocenie Sądu Okręgowego starał się uprzedzić pozwanego i dostarczyć dzieło z żądaniem jego odbioru przed doręczeniem mu pisma zawierającego oświadczenie pozwanego o odstąpieniu od umowy.

W ocenie Sądu Okręgowego, okolicznością bezsporną jest to, że w dniu 29 maja 2012r. do siedziby pozwanego powód dostarczył przesyłkę zawierającą zamówione dzieło. Jednakże pomimo treści art. 643 k.c. pozwany nie miał obowiązku dokonania odebrania; odmowa odbioru dzieła była uzasadniona złożonym wcześniej oświadczeniem o odstąpieniu od umowy Sąd I instancji wskazał, że pozwany w dniu 29 maja 2012r. wiedział już o złożeniu oświadczenia o odstąpieniu od umowy i w tym dniu złożył w siedzibie powoda egzemplarz przygotowanego dzieła, pomimo że termin dokonania jego odbioru został przez samego powoda ustalony na dzień 31 maja 2012 r. W tym dniu powód odebrał wysłane w dniu 23 maja 2012r. drogą pocztową oświadczenie o odstąpieniu od umowy, tak więc nie było podstaw do przeprowadzenia odbioru dzieła. W związku tym Sąd Okręgowy na podstawie art. 627 k.c. a contrario i art. 492 k.c. oddalił powództwo

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w B. złożył powód, zaskarżając go w całości i zarzucając:

1. naruszenie przepisu postępowania art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie rażąco dowolnej a nie swobodnej oceny dowodów i nieuprawnione ustalenie, że :

- pozwany nadał w sposób umożliwiający zapoznanie się, a powód zapoznał się z treścią wiadomości elektronicznej z dnia 25 maja 2012r. zawierającej oświadczenie o odstąpieniu od umowy przez pozwanego przed datą złożenia w siedzibie wykonanej dokumentacji projektowej, podczas gdy właściwa ocena dowodów w sprawie (szczególnie zaś samego wydruku rzekomej wiadomości elektronicznej z dnia 25 maja 2012r.) prowadzić powinna do wniosku, że oświadczenie o odstąpieniu od umowy nie zostało złożone powodowi w dniu 25 maja 2012r., ani w innej dacie przed złożeniem przez powoda w siedzibie pozwanego dokumentacji projektowej, a w konsekwencji powództwo powinno zostać uwzględnione w całości,
- pozwany nadał w dniu 23 maja 2012r. pocztą pismo z oświadczeniem o odstąpieniu od umowy, a powód uchylał się z odbiorem tego pisma, podczas gdy ustalenie to pozostaje całkowicie dowolne, zaś pozwany otrzymał powyższe oświadczenie w dniu 31 maja 2015r. nadane zwykłym listem i nie było możliwości uchylenia się od odbioru tego rodzaju przesyłki (przesyłka zwykła, a nie polecona);

2. naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 492 k.c. a w rezultacie jego wadliwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że do 31 maja 2012r. pozwany był uprawniony do odstąpienia od umowy podczas gdy 29 maja 2012r. a więc przed złożeniem oświadczenia o odstąpieniu od umowy powód wydał dzieło pozwanemu i ustalił stan zwłoki, od którego wystąpienia uzależnione jest uprawnienie do odstąpienia od umowy.

Skarżący domagał się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa oraz zasądzenia kosztów postępowania, w tym kosztów postępowania apelacyjnego, ewentualnie uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

W uzasadnieniu apelacji skarżący nadto podkreślił, że wiadomość elektroniczna stanowi inny środek dowodowy, który jest zbliżony do dokumentu, zaś jeżeli spór dotyczy dokumentu prywatnego pochodzącego od innej osoby niż

strona zaprzeczająca, to prawdziwość powinna udowodnić strona, która chce z dokumentu skorzystać. Jednocześnie domniemanie złożenia w dokumencie prywatnym oświadczenia o określonej treści nie rozciąga się na datę jego złożenia. W ocenie skarżącego, skoro zaprzeczył on prawdziwości rzekomej wiadomości elektronicznej z 25 maja 2012r., to pozwany zobowiązany był wykazać jej prawdziwość oraz datę wysłania, zaś nie przedsięwziął on w tym zakresie żadnej aktywności, nie wnioskując nawet o przesłuchanie autora kwestionowanej wiadomości A. K..

Skarżący jeszcze przed postępowaniem sądowym zaprzeczał, aby otrzymał przedmiotową wiadomość elektroniczną, zaś pozwany mając tego świadomość już od 30 maja 2012r. nie zabezpieczył jakichkolwiek dowodów w tym zakresie.

W ocenie skarżącego ewentualny stan zwłoki ustał w dniu 29 maja 2015r., w momencie wydania dzieła, a nie trwał do 31 maja 2012r., czyli dnia w którym powód jedynie deklarował wydanie dzieła.

Po rozpoznaniu apelacji powoda Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z 26 kwietnia 2016r. oddalił apelację oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania apelacyjnego.

Po rozpoznaniu skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 26 kwietnia 2016r. Sąd Najwyższy wyrokiem z 12 października 2017r. uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego. W uzasadnieniu wyroku Sąd Najwyższy wskazał, że skorzystanie z ustawowego prawa odstąpienia wskazanego zarówno art. 491 k.c., jak i art. 492 k.c. możliwe jest wyłącznie w przypadku zwłoki w wykonaniu zobowiązania, zaś klauzula przewidziana w § 9 pkt 2b umowy ma cechy prawne legis commissoriae, które nie może być kwalifikowane jako uprawnienie umowne, albowiem stanowi przypadek ustawowego prawa odstąpienia. Sąd Najwyższy podkreślił także, że samo dostarczenie dzieła do odbioru, jak to miało miejsce w sprawie nie pozostaje tożsame z jego wydaniem (oddaniem) w znaczeniu art. 643 k.c. Wykonanie umowy o dzieło poprzez jego zaoferowanie zamawiającemu ma miejsce wtedy, gdy nastąpiło wykonanie dzieła oznaczonego w umowie w takiej postaci, iż dzieło to spełnia cechy zamówienia, czyli może być wykorzystane do celów jakie przyświecały zamawiającemu. Sąd Najwyższy zważył, że co prawda gdyby okazało się, że pozwany bezpodstawnie uchylił się od przyjęcia zamówionego dzieła, to zasadne byłoby jego żądanie zapłaty wynagrodzenia, jednakże ta okoliczność nie została wykazana. Powód zmierzał do wykazania, że w okolicznościach sprawy nie było przesłanek do odmowy przez pozwanego odbioru zamówionego dzieła, gdyż zostało ono wykonane bez wad, jednakże jego wniosek dowodowy został oddalony przez Sąd I instancji.

Jednocześnie gdyby zwłoka w chwili oddawania dzieła zamawiającemu przez wykonawcę była na tyle istotna, że nie mogło ono już służyć zamierzonemu celowi określonymu przez umowę, to należałoby uznać, że nie nastąpiło w ogóle wykonanie umowy przez powoda.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja powoda pozostaje zasadna.

Skoro powód dochodził w przedmiotowym postępowaniu wynagrodzenia za wykonanie umowy o dzieło, to istota przedmiotowego sporu sprowadzała się w pierwszej kolejności do dokonania oceny, czy powód wykonał przedmiot umowy i oddał zamawiającemu wykonane dzieło. Zgodnie bowiem z przepisem art. 642 k.c. w braku odmiennej umowy przyjmującym zamówienie należy się wynagrodzenie w chwili oddania dzieła, przy czym powtórzyć należy za Sądem Najwyższym, że samo dostarczenie dzieła do odbioru, jak to miało miejsce w sprawie, nie pozostaje tożsame z jego wydaniem (oddaniem) w znaczeniu art. 643 k.c., zgodnie z którym zamawiający obowiązany jest odebrać dzieło, które przyjmujący wydaje mu zgodnie ze swoim zobowiązaniem. Wykonanie umowy o dzieło poprzez jego zaoferowanie zamawiającemu ma miejsce wtedy, gdy nastąpiło wykonanie dzieła oznaczonego w umowie w takiej postaci, że dzieło to spełnia cechy zamówienia, czyli może być wykorzystane do celów jakie przyświecały zamawiającemu (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2012r. w sprawie sygn. akt I CSK 287/11) .

Pozwany w toku postępowania wskazywał, że dzieło przekazane mu przez powoda zostało wykonane niezgodnie z treścią umowy, co niweczyło obowiązek jego odbioru, zaś powód tej okoliczności przeczył, wnosząc o przeprowadzenie

dowodu z opinii biegłego na okoliczność, że dokumentacja, która była przedmiotem umowy została wydana pozwanemu zgodnie z umową i nie miała wad uniemożliwiających jej odbiór. Oddalenie przez Sąd I instancji wniosku dowodowego powoda o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność, że dokumentacja, która była przedmiotem umowy została wydana pozwanemu zgodnie z umową i nie miała wad uniemożliwiających jej odbiór, a w efekcie zaniechanie ustalenia, czy powód wykonał zobowiązanie będące przedmiotem umowy, skutkowało brakiem rozpoznania istoty sprawy.

Dopiero ustalenie czy i ewentualnie kiedy powód wykonał zobowiązanie będące przedmiotem umowy pozwoli na ocenę, czy zachowania pozwanego w kontekście momentu złożenia przez niego oświadczenia o odstąpieniu od umowy pozostaje okolicznością istotną dla rozstrzygnięcia sprawy; o ile bowiem pozwany nie miał obowiązku dokonania odbioru dzieła, to żądanie zapłaty za nie wynagrodzenia nie jest zasadne, bez względu na chwilę złożenia przez pozwanego oświadczenia o odstąpieniu od umowy. Podobnie, gdyby zwłoka w chwili oddawania dzieła zamawiającemu przez wykonawcę była na tyle istotna, że nie mogło ono już służyć zamierzonemu celowi określonymu przez umowę, to należałoby uznać, że nie nastąpiło w ogóle wykonanie umowy przez powoda, a zatem wykonawcy nie należy się wynagrodzenie za wykonanie dzieła.

Wobec powyższych okoliczności zaskarżony wyrok podlegał uchyleniu, zaś sprawa przekazaniu do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w B. z mocy art. 386 § 4 k.p.c.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd I instancji, w zależności od oceny sposobu wykonania przez powoda zobowiązania będącego przedmiotem umowy, dokona ustalenia, czy pozwany miał obowiązek dokonania odbioru dzieła, a następnie, o ile będzie to pozostawać istotne dla rozstrzygnięcia, czy, kiedy i z jakim skutkiem pozwany skorzystał z zastrzeżonego w umowie *stron legis commissoriae*; ocena zasadności roszczenia powoda winna być poprzedzona wskazanymi ustaleniami i zależna od ich treści. Odniesienie się do zarzutów podniesionych w apelacji przez skarżącego poprzedzone zaś być musi rozpoznaniem istoty sprawy i obecnie pozostawałoby przedwczesne. O kosztach postępowania Sąd Apelacyjny orzekł z mocy art. 108 § 2 k.p.c.